

**NAU NOM VE U MEDICINSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRADU**

Na sednici Nau nog ve a Medicinskog fakulteta u Beogradu, održanoj dana 13.06.2016. godine, imenovana je Komisija za ocenu završene doktorske disertacije pod naslovom:

„Ispitivanje faktora koji doprinose formiranju stavova o estetskoj hirurgiji“

kandidata dr Marka Jovi a, zaposlenog u Klini kom centru Srbije, Klinici za opekotine, plasti nu i rekonstruktivnu hirurgiju, kao specijalista plasti ne i rekonstruktivne hirurgije. Mentor je prof. dr Milan Jovanovi , a komentor doc. dr Darija Kisi Tepav evi .

Komisija za ocenu završene doktorske disertacije imenovana je u sastavu:

1. Akademik prof. dr Zoran Krivokapi , Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, SANU
2. Prof. dr Lukas Rasuli , Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu
3. Prof. dr Rade Kosanovi , Stomatoloski fakultet Univerziteta u Beogradu

Na osnovu analize priložene doktorske disertacije, Komisija za ocenu završene doktorske disertacije jednoglasno podnosi Nau nom ve u Medicinskog fakulteta slede i

IZVEŠTAJ

A) Prikaz sadržaja doktorske disertacije

Doktorska disertacija dr Marka Jovića pod naslovom „Ispitivanje faktora koji doprinose formiranju stavova o estetskoj hirurgiji“ napisana je na 114 strana i podeljena je na sledeće poglavlja: uvod, ciljevi istraživanja, materijal i metode, rezultati, diskusija, zaključci i literatura. U disertaciji se nalazi ukupno 44 grafikona i 7 tabela. Doktorska disertacija sadrži sažetak na srpskom i engleskom jeziku, podatke o komisiji, upitnik korišten za prikupljanje podataka, spisak skraćenica korištenih u tekstu i biografiju kandidata.

Uvod je napisan jasno i koncizno. Predstavljen je istorijat estetske hirurgije po evropski od njenog najranijeg perioda pa sve do najsavremenijih procedura razvijenih u novije vreme. Analizirano je i postojeće stanje prakse estetske hirurgije u svetu, kao i zastupljenost estetskih intervencija u pojedinim zemljama. Takođe, detaljno su analizirani stavovi ljudi generalno kao i stavovi ljudi o estetskoj hirurgiji, kako u zapadnim tako i u istoimnim zemljama. Isto tako, prikazana su i aktuelna saznanja o faktorima koji utiču na stavove ljudi o estetskoj hirurgiji.

Ciljevi istraživanja su precizno definisani. Ciljevi istraživanja su bili: 1) Ispitivanje stavova ispitanika o estetskoj hirurgiji, 2) Ispitivanje razlika u stavovima u odnosu na socio-demografske karakteristike, znanja i iskustva ispitanika u vezi sa estetskom hirurgijom i 3) Identifikovanje faktora koji značajno doprinose formiranju stavova ispitanika o estetskoj hirurgiji.

U poglavlju **materijal i metode** navedeno je da je istraživanje sprovedeno kao studija preseka u reprezentativnim domovima zdravlja u Beogradu, kao kojima gravitiraju stanovnici kako sa uže tako i sa šire teritorije grada. Isto tako, navedeno je da je studija odobrena od strane Etičkog komiteta, Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu.

Prikupljanje podataka izvršeno je u Domu zdravlja „Savski Venac“ i Domu zdravlja „Milutin Ivkovi“ Palilula, u periodu od 1. marta do 31. marta 2015. godine. Detaljno je opisan na in selekcije ispitanika kao i na in ispitivanja. Navedeno je da je upitnik popunilo 883 ispitanika, od kojih je 622 uključeno u istraživanje. Tako e, detaljno je opisan uzorak u odnosu na demografske karakteristike ispitanika kao i u odnosu na prethodne estetske intervencije kako samih ispitanika tako i ljudi iz njihovog neposrednog okruženja. Prikazan je strukturirani upitnik, koriš en za prikupljanje podataka od ispitanika, sastavljen od široko prihva enih skala, koje se koriste za ispitivanje stavova o estetskoj hirurgiji i razli itih faktora koji uti u na njih, kao i od opštih pitanja u vezi sa demografskim karakteristikama ispitanika, njihovim iskustvom, znanjem, percepcijom i namerama u kontekstu estetske hirurgije. Detaljno je analizirana Skala prihvatanja estetske hirurgije (ACSS), Skala uvažavanja sopstvenog tela (BAS-2), Upitnik o socio-kulturalnim stavovima o izgledu (SATAQ-4), Skala procena figura na fotografiji (PFRS), Rozenbergova skala samopoštovanja (RSES) kao i Skala zadovoljstva svojim životom (SWLS). Isto tako, detaljno je prikazana statisti ka analiza prikupljenih podataka, koja je izvršena u softverskom paketu SPSS17, a obuhvatala je deskriptivnu analizu uzorka i inferencijalnu statistiku (t-test, eksplorativnu i konfirmatornu faktorsku analizu, ANOVA test i test korelacije).

U etvrtom delu prikazani su **rezultati** dobijeni istraživanjem u okviru ove disertacije. Predstavljena je faktorska struktura ACSS skale, BAS-2 skale, SATAQ-4 skale kao i pitanja o percepciji estetske hirurgije. U ovom delu su predstavljeni stavovi ispitanika o estetskoj hirurgiji kao i razlike u stavovima u odnosu na demografske karakteristike ispitanika kao i u odnosu na njihovo iskustvo, znanje, percepciju i namere u kontekstu estetske hirurgije. Isto tako, detaljno su analizirani faktori koji uti u na stavove o estetskoj hirurgiji u Srbiji. Ovi faktori prikazani su i u odnosu na pol ispitanika. Na kraju etvrtog dela predstavljeno je pore enje stavova o estetskoj hirurgiji u Srbiji sa stavovima u Sjedinjenim Ameri kim Državama, Brazilu, Maleziji i Južnoj Koreji.

Peti deo disertacije predstavlja **diskusiju**, koja je napisana jasno i pregledno i koja predstavlja prikaz dobijenih rešenja u doktorskoj disertaciji u odnosu na prethodne studije u ovoj oblasti.

U šestom delu predstavljeni su **zaključci** koji prikazuju najvažnije nalaze koji su proistekli iz rezultata rada ove doktorske disertacije.

Sedmi deo sadrži pregled **literature**, koja obuhvata 120 bibliografskih jedinica korišćenih u izradi disertacije, sortirane po abecednom redu prezimena autora.

B) Kratak opis postignutih rezultata

Do danas u Srbiji nije sprovedeno nijedno istraživanje koje ispituje stavove o estetskoj hirurgiji kao i faktore koji utiču na njih. Isto tako, nijedna skala koja ispituje stavove o estetskoj hirurgiji nije razvijena na srpskom jeziku, niti je do sada nijedna prevedena i validirana u Srbiji. Ovo istraživanje je pokazalo da se ACSS skala, koja se koristi za ispitivanje stavova o estetskoj hirurgiji a koja do sada nije korišćena u našoj zemlji, može koristiti u Srbiji. Takođe, istraživanje je pokazalo da je tro-faktorska struktura ACSS skale, najbolja opcija u poređenju sa dvo-faktorskom strukturom kao i ukupnim ACSS rezultatom. Tro-faktorsko rešenje ACSS skale imalo je dobru unutrašnju konzistentnost, visok nivo pouzdanosti, kao i dobru konvergentnu i diskriminantnu validnost. Istraživanje je pokazalo da je u Srbiji korišćene sve tri podskale ACSS skale, posebno, najbolja opcija. Isto tako, sve tri podskale srpske ACSS skale imale su visoku međusobnu korelaciju. Ovo je ukazalo da se pored tro-faktorskog rešenja i ukupni ACSS rezultat može koristiti u Srbiji.

Isto tako, rezultati su pokazali da se ACSS skalom u Srbiji može meriti i individualna i socijalna motivacija prilikom ispitivanja stavova o estetskoj hirurgiji. Shodno tome, intrapersonalni procesi kao što su individualne odluke, imaju drugačiju i posebnu ulogu u odnosu na socijalni uticaj. Konkretno, intrapersonalni razlozi za prihvatanje estetske hirurgije su dominantniji u odnosu na socijalne razloge.

Nakon analize faktorske strukture BAS-2 skale, dobijeno je jedno-faktorsko rešenje. Tako e, zaklju eno je da žene više uvažavaju svoje telo od muškaraca. Faktorska analiza SATAQ-4 skale, je pokazala da je najbolje etvoro-faktorsko rešenje. Srpske verzije BAS-2 i SATAQ-4 skale, pokazale su dobru unutrašnju konzistentnost kao i visok nivo pouzdanosti. Rezultati su pokazali da žene u Srbiji ose aju zna ajno ve i pritisak medija za dostizanje fizi ke atraktivnosti kao i da imaju ve u želju za vitkoš u nego muškarci. Sa druge strane, muškarci u Srbiji ose aju zna ajno ve i pritisak porodice i prijatelja i imaju ve u želju za atletskom gra om u odnosu na žene. Pored toga, navedeno je da žene imaju ve i ukupan ACSS rezultat nego muškarci. Ovo zapažanje je ukazalo da žene više prihvataju estetsku hirurgiju od muškaraca u Srbiji, odnosno da imaju pozitivniji stav o estetskoj hirurgiji. Tako e, rezultati su pokazali da najve i broj ispitanika ima negativan stav o estetskoj hirurgiji.

Rezultati su pokazali da se prihvatanje estetske hirurgije ispitanika u odnosu na stepen obrazovanja ispitanika, zna ajno razlikuju samo u okviru Intrapersonalne podskale ACSS skale. Step en obrazovanja ne uti e na socijalni aspekt stava, kao i na razmatranje estetske hirurgije. Tako e, prihvatanje estetske hirurgije ispitanika ne razlikuju se zna ajno u odnosu na to da li stanuju u gradu, prigradskom naselju ili selu.

Pored toga, rezultati su pokazali da više prihvataju estetsku hirurgiju oni ispitanici koji imaju iskustvo sa estetskom hirurgijom, koji znaju nekog iz neposrednog okruženja da je imao iskustvo sa estetskom hirurgijom, koji više znaju o estetskoj hirurgiji, koji pozitivno percipiraju estetsku hirurgiju kao i oni koji nameravaju da se podvrgnu estetskim intervencijama.

Rezultati sprovedenog istraživanja pokazali su da na stavove o estetskoj hirurgiji u Srbiji uti u i brojni faktori kao što su uvažavanje sopstvenog tela, pritisak porodice, prijatelja i medija, internalizacija atletske gra e, internalizacija vitkosti, odnos izme u trenutne i idealne težine, samopoštovanje, zadovoljstvo svojim životom kao i indeks telesne mase.

C) Usporedna analiza doktorske disertacije sa rezultatima iz literature

Rezultati sprovedenog istraživanja u skladu su sa rezultatima studija sprovedenim u zapadnim zemljama, kao što su Sjedinjene Američke Države, Brazil i Italija, gde je tro-faktorsko rešenje ACSS skale pokazano kao najbolje (Henderson-King i Henderson-King, 2005; Stefanile i sar., 2014; Swami i sar., 2011). Naši rezultati se razlikuju od rezultata dobijenih u istoim zemljama, kao što su Malezija i Južna Koreja, gde je dobijeno dvo-faktorsko rešenje ACSS skale (Swami, 2010; Swami i sar., 2012). Pozitivniji stav o estetskoj hirurgiji kod žena u Srbiji u odnosu na muškarce, u skladu je sa prethodnim studijama sprovedenim kako u zapadnim tako i u istoim zemljama (Brown i sar., 2007; Swami i sar., 2012; Swami i sar., 2009; Swami i sar., 2008).

U odnosu na razloge prihvatanja estetske hirurgije, naši rezultati su slični rezultatima prethodnih istraživanja u Srbiji, gde je uočeno da se srpske žene podvrgavaju uvećanju dojki, više zbog internih razloga nego zbog socijalnih razloga (Nikolic i sar., 2013). Ova zapažanja su slična sa zapažanjima u zapadnim zemljama kao što su Sjedinjene Američke Države, Brazil i Italija (Henderson-King i Henderson-King, 2005; Stefanile i sar., 2014; Swami i sar., 2011). Nasuprot tome, u Maleziji i Južnoj Koreji individualna i socijalna motivacija nisu posebno odvojene u odnosu na prihvatanje estetske hirurgije (Swami, 2010; Swami i sar., 2012).

Jedno-faktorsko rešenje srpske verzije BAS-2 skale, je isto kao i faktorsko rešenje koje su dobili autori ove skale na ispitanicima u Sjedinjenim Američkim Državama kao i u studiji sprovedenoj u Hong Kong-u (Swami i Ng, 2015; Tylka i Wood-Barcalow, 2015).

etvoro-faktorsko rešenje srpske verzije SATAQ-4 skale, se razlikuju od originalnog peto-faktorskog rešenja, koje su autori ove skale dobili u studiji sprovedenoj u Sjedinjenim Američkim Državama (Schaefer i sar., 2015). Prvi dobijeni faktor srpske verzije SATAQ-4 skale predstavlja kombinaciju dve originalne podskale: Pritisak porodice i Pritisak prijatelja. Ostala tri dobijena faktora odgovaraju originalnim podskalama: Internalizacija vitkosti, Internalizacija atletske igre i Pritisak medija.

Naši rezultati su u skladu sa rezultatima iz prethodnih studija sprovedenim, kako u zapadnim tako i u istočnim zemljama, gde je pokazana značajna korelacija između stavova o estetskoj hirurgiji i faktora koji utiču na njih, kao što su razlika između stvarne i idealne težine (Swami, 2010; Swami i sar., 2011), uvažavanje sopstvenog tela (Swami i sar., 2012; Swami i sar., 2011), pritisak porodice, prijatelja i medija, internalizacija atletske grupe, internalizacija vitkosti (Stefanile i sar., 2014; Swami i sar., 2012; Swami i sar., 2011), samopoštovanje (Swami, 2010), zadovoljstvo svojim životom (Swami, 2010) kao i indeks telesne mase (Swami i sar., 2012; Swami i sar., 2011).

D) Objavljeni radovi koji čine deo doktorske disertacije

Jovic M, Sforza M, Jovanovic M, Jovic M. The Acceptance of Cosmetic Surgery Scale: Confirmatory Factor Analyses and Validation among Serbian Adults, *Current Psychology*, DOI: 10.1007/s12144-016-9458-7 (Prihvaćen 22.5.2016.)

E) Zaključak (obrazloženje naučnog doprinosa)

Doktorska disertacija pod nazivom „Ispitivanje faktora koji doprinose formiranju stavova o estetskoj hirurgiji“, dr Marka Jovića, kao prvi ovakav rad u našoj zemlji, predstavlja originalan doprinos u boljem razumevanju estetske hirurgije u Srbiji. Validirane su široko prihvaćene skale koje se koriste za ispitivanje stavova o estetskoj hirurgiji kao i faktora koji utiču na njih, koje do sada nisu korišćene u našoj zemlji a čime je omogućena njihova primena u Srbiji. Istraživanje sprovedeno u ovoj disertaciji omogućilo je bolje sagledavanje uticaja demografskih karakteristika kao i specifičnih kulturoloških uticaja na stavove ljudi o estetskoj hirurgiji u Srbiji. Dobijeni rezultati pomoći će hirurzima u Srbiji da bolje razumeju motive pacijenata za obavljanje estetskih intervencija, kao i da bolje procene podobnost pacijenta za estetsku intervenciju, što je plastičnim hirurzima od velike važnosti. Isto tako, dobijeni rezultati doprineće proširenju postojećih saznanja u ovoj oblasti na globalnom nivou.

Ova doktorska disertacija ura ena je prema svim principima nau nog istraživanja. Ciljevi su bili precizno definisani, nau ni pristup je bio originalan i pažljivo izabran, a metodologija rada je bila savremena. Rezultati su pregledno i sistemati no prikazani i diskutovani, a iz njih su izvedeni odgovaraju i zaklju ci.

Na osnovu svega navedenog i imaju i u vidu dosadašnji nau ni rad kandidata, Komisija predlaže Nau nom ve u Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu da prihvati doktorsku disertaciju mr sci med dr Marka Jovi a i odobri njenu javnu odbranu radi sticanja akademske titule doktora medicinskih nauka.

U Beogradu, 20.06.2016.

lanovi Komisije:

Akademik prof. dr Zoran Krivokapi

Prof. dr Lukas Rasuli

Prof. dr Rade Kosanovi

Mentor:

Prof. dr Milan Jovanovi

Komentor:

Doc. dr. Darija Kisi Tepav evi
